

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

SAB390

Predefinert informasjon

Startdato:	03-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Slutt dato:	15-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 SAB390 1 O 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	300
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Over landegrensene – Flerkulturell praksis og interkulturell kunnskap i barnevernet
Antall ord *:	7968

Sett hake dersom Ja
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
Inneholder besvarelsen Nei
konfidensielt
materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
uitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 19
Andre medlemmer i gruppen: Deltakeren har innlevert i en enkeltmannsgruppe

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Over landegrensene – Flerkulturell praksis og interkulturell kunnskap i barnevernet

Across borders – Multicultural practice and intercultural knowledge in child protective services

Kandidatnummer: 300

Bachelor i Sosialt arbeid

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Innleveringsdato: 15.05.23

Antall ord: 7 968

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Abstract

This bachelor thesis is about Norwegian Child Protective Service work with ethnic minority families. I've examined the need for knowledge within the Child Protective Services, and what this might mean for the minority families. Also, I've examined Ubuntu and how it can be used in social work. This thesis is based on the following issue: *“How can increased international competence strengthen the multicultural work within the Norwegian Child Protective Service?”*

The method I've used in this thesis is a literary study. Research have shown that for the child protection service to be able to meet each individual client in a good enough way, it is necessary to strengthen the multicultural competence. There are several challenges in working with minority families. But, with increased competence and knowledge, it can improve the prerequisites to better understand and to be able to reach a common understanding. Norway has previously adopted international knowledge, such as the Family Group Conference. As Ubuntu has gained momentum, it's fruitful to look at the possibility of implementing the philosophy in Norwegian social work and the Norwegian child Protective Services.

Innholdsfortegnelse

ABSTRACT	2
1. INNLEDNING:.....	4
1.1 KONTEKSTBESKRIVELSE OG AVGRENSNING AV OPPGAVEN	4
1.1.1 Kultur og kultursensitivitet.....	5
1.1.2 Ubuntu.....	5
1.2 OPPGAVENS OPPBYGGING.....	6
2. METODE:	8
2.1 FREMGANGSMÅTE	8
2.2 KILDEKRITIKK OG VALG AV LITTERATUR	9
3. ETIKK	11
4. TEORI:.....	12
4.1 KULTUR OG KULTURSENSITIVITET.....	12
4.2. ETNOSENTRISME OG KULTURRELATIVISME	13
4.3 DOXA.....	14
4.4 PRAKSIS I BARNEVERNET	14
4.4.3 Etniske minoritetsfamilier i det norske barnevernet.....	15
4.5 PRESENTASJON AV FORSKNING:.....	16
5. DRØFTING:	18
5.1 DAGENS PRAKSIS OG KOMPETANSEBEHOV	18
5.1.1 Saksbehandlerens fremgangsmåte	18
5.1.2 Betydningen av kulturelle forskjeller.....	20
5.1.3 Behovet for økt kompetanse	21
5.1.4 Styrker og svakheter.....	22
5.2 KOMPETANSE FRA ANDRE KULTURER.....	24
5.2.1 Sosiofaglig litteratur i Afrika.....	24
5.2.2 Sosiofaglig praktisering av Ubuntu	25
5.2.3 Kulturell tilpasning av sosiofaglig praksis	26
5.2.4 Tidligere bruk av internasjonal kunnskap	27
6. AVSLUTTENDE KOMMENTAR	29
KILDER:	30

1. Innledning:

Grunnet globalisering blir verden mindre og mindre. Innen sosialt arbeid verden over er store deler av den sosialfaglige litteraturen basert på vestlig litteratur (Askeland & Døhlie, 2006, s. 32). Dette kan være problematisk ettersom det er flere kulturer og lokale problemstillinger som ikke passer mye av vestlig sosialfaglig praksis og teori. Tanker om kollektivism og betydningen av familie kan falle bort i havet av individualistiske og velferdsfokuserede akademikere (Askeland & Døhlie, 2006, s. 32). Individualistiske løsninger på problematikker hos mennesker som verdsetter kollektivism og familie kan trolig føre til nye problemstillinger, og manglende felles forståelse (Skytte, 2019).

Norge får stadig flere statsborgere med opphav fra alle verdens hjørner. Per 1. Januar 2023 er 16% av den norske befolkningen innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre (SSB, 2023). Dersom våre nye statsborgere oppsøker hjelp kan det trolig være gunstig for oss som sosialarbeidere å ikke bare kunne møte de med forståelse og anerkjennelse, men også metodikker som trolig gir mening for dem og deres verdensoppfattelse (Skytte, 2019). For flere av familiene i Norge med minoritetsbakgrunn er frykten for barnevernet et sentralt tema (Fylkesnes et al., 2015). Hvordan vi i Norge ser på oppdragelse kan skille seg fra andre land og kulturers oppfatning av hva som er en god barndom, og hvordan man skal håndtere vanskelige situasjoner (Rugkåsa et al., 2017). Jeg ønsker derfor å utforske kunnskapen og metodene som befinner seg i andre deler av verden, og se på den mulige verdien av å ha et flerkulturelt og internasjonalt kunnskapsgrunnlag, også i det norske barnevernet.

1.1 Kontekstbeskrivelse og avgrensning av oppgaven

Viktige elementer for oppgavens tema er blant annet kultur og kultursensitivitet. Som en sentral del av oppgavens internasjonale kunnskapsgrunnlag, er også Ubuntu en viktig del av oppgaven. Jeg vil derfor beskrive disse begrepene nærmere før jeg tar fatt på resten av oppgaven.

1.1.1 Kultur og kultursensitivitet

Rugkåsa et al. (2017, s. 25) forteller at de i sin undervisning og forskning har erfart hvordan noen sosialarbeidere ser på minoritetsfamilienes kulturelle praksiser og verdier som en utløsende eller forsterkende faktor av barnas problemer. En konsekvens av dette har vært et økt fokus på det kulturelle i barnevernets arbeid med barn og foreldre. Barnevernets oppmerksomhet i deres arbeid med minoritetsfamilier har vært rettet mot kulturforskjeller, og med et fokus på "de andres" kultur. (Rugkåsa et al., 2017, s. 25). For at barnevernet skal være i stand til å håndtere ulike familiesystemer uavhengig av etnisk tilhørighet, er det avgjørende å kunne møte det flerkulturelle perspektivet. Kultursensitivitet vil ha en sentral rolle for å kunne oppnå dette (NOU 2019:20, s. 135). Kultursensitivitet er et begrep som har fått økt oppmerksomhet i samfunnet vårt de siste årene, blant annet i offentlige rapporter som *En styrket familietjeneste – En gjennomgang av familieverntjenesten* (NOU 2019:20) hvor det presiseres et behov for mer kompetanse på å møte mennesker med andre kulturer. Det er nødvendig med økt kunnskap og bevissthet hos yrkesutøverne om de særskilte behovene som kan finnes hos grupper med ulik kulturell bakgrunn i deres møte med barnevernet. For at yrkesutøvere på best mulig måte skal kunne forstå klientene ut fra deres egne forståelser og premisser er det også nødvendig med kulturkompetanse som fører til kultursensitivitet. Yrkesutøveren må også finne en balanse mellom å ikke tenke for mye, eller for lite, på kultur (NOU 2019:20, s. 139). Jeg vil komme tilbake til «kultur» og «kultursensitivitet» i oppgavens teorikapittel for å beskrive teoretiske perspektiv på begrepene.

1.1.2 Ubuntu

Det er et bredt spekter av filosofi, modeller og kunnskap i hele verden som kunne blitt presentert i denne oppgaven. Grunnet oppgavens omfang er det begrenset hvor mye interkulturell kunnskap jeg har mulighet til å presentere. For å belyse tematikken i oppgaven min har jeg dermed valgt å ta for meg én filosofi; den afrikanske filosofien Ubuntu. Jeg valgte å sette søkelys på denne filosofien ettersom flere akademikere innenfor sosialt arbeid de siste årene har sett et behov for å tematisere Ubuntu filosofien innenfor sosialt arbeid utdanning og praksis (Chignagaidz et al., 2023, s. 7). Selv har jeg også vært i Uganda og Tanzania, og observert sosialarbeidernes praksis, samt lagt merke til noe av det som skiller seg fra

sosialfaglig praksis i Norge. Dette var også med på å inspirere meg til å sette søkelys på Ubuntu.

Ubuntu er kort forklart en filosofi som refererer til det humane mellom mennesker innenfor et fellesskap. Den legger vekt på verdier som menneskelig solidaritet, empati, menneskeverd og menneskeheten i ethvert menneske (Breda, 2019, s. 439; Mugumbate & Nyanguru, 2013, s. 91). Filosofien tar også for seg de moralske egenskapene en person har. Egenskaper som omtanke, godhet, empati, generøsitet og tilgivelse (Chigangaidze et al., 2023, s. 7). Ifølge artikkelen til Breda (2019, s. 439) kan vi forstå Ubuntu ut fra zuluspråket hvor vi finner frasen «umuntu ngumuntu ngabantu», som blir oversatt til «en person er en person gjennom andre mennesker». I artikkelen til Mugumbate & Nyanguru (2013, s. 84) viser de til hvordan et individ innenfor denne afrikanske filosofien blir sett på som menneske dersom de sier "jeg deltar, derfor er jeg". Filosofien viser også til det afrikanske verdensbilde om å se seg selv gjennom andre (Chigangaidze et al., 2023, s. 7). Ubuntu spiller en viktig rolle i det afrikanske samfunnet hvor filosofien blir sett på som en styrke til familier, et viktig grunnlag for å styrke resiliens hos ungdom, og kan bistå lokalsamfunn som opplever katastrofer (Breda, 2019, s. 439-440).

Ubuntu som filosofi har fått et stort fokus innenfor sosialt arbeid. Fokuset har vært så betydelig at temaet for verdensdagen for sosialt arbeid i 2021 var "Ubuntu: I am Because We are – Strengthening Social Solidarity and Global Connectedness" (Chigangaidze et al., 2023, s. 6). Innenfor flere praksisområder ser akademikerne på Ubuntu som et mulig rammeverk for profesjonens beslutningsprosesser. Ubuntu har blitt tatt i bruk innenfor flere metoder innenfor sosialt arbeid, blant annet saksbehandling, arbeid med grupper, samfunnsarbeid og sosial utvikling (Chigangaidze et al., 2023, s. 8-9). Jeg kommer tilbake til Ubuntu i oppgavens drøftingskapittel.

1.2 Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven består av seks deler. I innledningen har jeg presentert konteksten og avgrensning av oppgaven. I metodekapittelet vil jeg presentere metoder og fremgangsmåter som har blitt brukt i mitt litteratursøk. I etikkdelen vil jeg kort gjøre rede for etiske hensyn jeg

har tatt i det jeg skulle besvare min problemstilling. Deretter vil jeg belyse teori som er relevant for oppgaven, før jeg videre drøfter funnene mine fra litteratursøket. I drøftingen vil jeg forsøke å besvare problemstillingen «*Hvordan kan økt internasjonal kompetanse styrke det flerkulturelle barnevernsarbeidet i Norge?*». Dette vil bevares gjennom underspørsmålene «*Hvilket kompetansebehov har det norske barnevernet i deres arbeid med flerkulturelle problemstillinger?*» og «*Hvordan kan internasjonal kompetanse brukes i Norsk sosialfaglig praksis?*». Avslutningsvis vil jeg oppsummere hovedpoengene som har kommet frem i oppgaven.

2. Metode:

I denne delen av oppgaven vil jeg redegjøre for de metodene og fremgangsmåtene jeg har brukt i denne litteraturstudien. Deretter vil jeg vise til hvordan jeg har analysert og vurdert litteraturen jeg har funnet.

2.1 Fremgangsmåte

Jeg har valgt å benytte meg av litteraturstudie som metode ettersom jeg mener det er en metode som kan belyse min problemstilling på en helhetlig måte. Aveyard (2019, s. 2) definerer en litteraturstudie som en omfattende studie og tolkning av eksisterende litteratur som kan relateres til et spesifikt forskningsspørsmål. Basert på problemstillingen har jeg valgt litteratur jeg mener belyser behovet for kunnskap i norsk barnevernsarbeid, samt hvordan vi kan ta i bruk Ubuntu i barnevernsfaglig praksis.

For å få en bredere oversikt over tilgjengelig litteratur har jeg også benyttet meg av "snøballmetoden". Snøballmetoden går ut på å se hvilke forfattere og tekster som har blitt henviset til i tidsskrifter og rapporter jeg har funnet i tidligere litteratursøk (Aveyard, 2019, s. 89). Elektroniske søk kan aldri være helt omfattende og informasjonen man finner kan være begrenset. Derfor er det viktig å bruke flere tilnæringsmåter for å finne passende litteratur (Aveyard, 2019). Greenhalgh og Peacock (2005 i Aveyard, 2019, s. 89) beskriver snøballmetoden som den mest effektive tilnærmingen til litteratursøk.

For å finne relevant statistikk har jeg brukt Bufdir og SSB. Søkemotorene Idunn og Oria har fungert greit for å finne norske kilder, og SocINDEX har fungert godt for å finne internasjonale kilder. Selv om jeg har søkt etter både norske og internasjonale kilder har søkeordene forblitt nokså like. Søkeordene jeg har brukt er presentert i figur 1.

Figur 1

SocINDEX	Idunn og Oria
Social work eller child protection services	Sosialt arbeid eller barnevern
International	Internasjonal eller Internasjonalt
Knowledge	Kultursensitivitet
Ubuntu	Ubuntu
Decolonization	
Cultural sensitivity eller cultural competence	

Jeg har i varierende grad fått relevante treff i mine søk. Ved bruk av norske søkeord fant jeg noe litteratur som kunne svare på problemstillingen. Ved bruk av engelske søkeord fant jeg mer litteratur. I mine søk etter sosialfaglig praktisering av Ubuntu var det vanskeligere å finne relevant litteratur. Totalt sett resulterte søkene i forskningsrapporter og artikler i tidsskrifter som var relevante til valgt tematikk. I tillegg til disse har jeg tatt i bruk tidligere pensumlitteratur som har vært relevant for oppgavens tema og problemstilling. I teorikapittelet vil det bli presentert en oversikt over valgt litteratur.

2.2 Kildekritikk og valg av litteratur

Jeg har forsøkt å velge ut litteratur som på best mulig måte besvarer problemstillingen min. Dette har resultert i at jeg har tatt i bruk artikler og bøker med både norske og internasjonale forfattere. Dette ser jeg på som en styrke i det jeg skal svare på problemstillingen som er av internasjonal karakter. For å kunne presentere kunnskapsbehovet i norsk barnevernsarbeid har jeg valgt litteratur av norske forfattere som kan belyse de utfordringene vi har i det norske barnevernet. For å poengtere kompetansebehovet var det utfordrende å finne forskning gjort av minoritetsforfattere. Det er derimot annen litteratur som omhandler minoritetsbefolkningens opplevelser som belyses av minoritetsforfattere.

Å basere litteratur om kunnskapsbehov og god sosialfaglig praksis på etnisk norske forfattere kan ha sine ulemper. Det kan blant annet illustrere en etnosentrisk tilnærming i og med at det bygger på at norsk kultur og kunnskap er det som er gyldig og relevant. På den andre siden

kan det å presentere forståelsen og opplevelsen av kunnskapsbehovet, og ønsket om mer kunnskap, i den norske barnevernspraksisen fra et norsk perspektiv bli sett på som en kulturrelativistisk tilnærming.

Basert på opphavet til filosofien Ubuntu er det naturlig å bruke litteratur fra afrikanske forfattere. En utfordring med å søke etter internasjonal litteratur er at jeg har lite kunnskap om sosialfaglig litteratur utenfor Europa, hva som er faglig anerkjent innenfor det afrikanske kontinentet og hvem som presenterer disse tematikken utenfor den eurosentrisk tankegangen. Jeg har derfor brukt mye tid på å analysere og evaluere eventuelle artikler.

Når jeg har søkt etter litteratur hadde jeg noen kriterier å vurdere ut ifra. Blant annet skulle litteraturen være fagfellevurdert og relativt nylig publisert. Hvor den er publisert, hvem den er skrevet av og om de belyste noen aspekter av problemstillingen, ble også tatt i betraktning. Der det har vært mulig har jeg også forsøkt å bruke primærkilder. Grunnet tid og tilgang til enkelte artikler og tidsskrifter har ikke dette alltid latt seg gjøre. En utfordring med å bruke sekundærlitteratur er at teksten er presentert av noen andre enn den opprinnelige forfatteren (Dalland, 2017, s. 158). Dette kan ha medført endringer av det opprinnelige perspektivet og kan påvirke kvaliteten på litteraturen (Dalland, 2017, s. 159).

Grunnet tematikken og kvalitetssikring har det vært begrenset hvor mye nyere litteratur som har vært tilgjengelig. Den internasjonale litteraturen jeg har valgt er artikler som har nylig blitt publisert i tidsskrifter. Dette tyder på at denne litteraturen er oppdatert. De norske artiklene derimot er noe eldre. Dette kan være en svakhet i oppgaven ettersom denne litteraturen kan mangle vesentlige oppdateringer. Samtidig, omhandler disse artiklene i stor grad det kunnskapsbehovet vi har og hvordan vi har jobbet med etniske minoritetsfamilier i barnevernet.

3. Etikk

Vi mennesker er tolkende dyr, og kan derfor ikke se nøytralt eller objektivt på våre omgivelser. Jeg ser og opplever verden med «vestlige» og «norske» øyne, og øyne som er farget av den utdanningen jeg har opparbeidet meg så langt (Jenssen, 2021, s. 80). I det jeg forsker er jeg gjennom forskningsetikken forpliktet til å reflektere og være kritisk til egen praksis (Reutter, 2021, s. 89).

Når jeg skal skrive om en annen kultur og praksis enn min egen, er det viktig at jeg ser hvordan min fremstilling av disse tematikkene kan være noe problematisk. Jeg må derfor være sensitiv og bevisst når jeg velger å legge frem andres tanker, metoder og virkelighetsoppfatninger. I det jeg skal fremstille en afrikansk filosofi og minoritetsopplevelser velger jeg derfor å jobbe ut fra det Spitzer (2019) kaller mzungu-perspektivet. Begrepet mzungu er et swahili-begrep for "hvite mennesker" eller europeere. Historisk har dette begrepet blitt brukt for de som reiser, og har ironisk nok blitt brukt for å beskrive lyshudede utenlandske. Mzungu-perspektivet beskriver det å forsøke og aktivt reflektere kritisk over sitt eurosentrisk ståsted, og på denne måten forsøke å unngå potensielle fallgruver. Perspektivet bygger på en tanke om at slik refleksjon burde være en standard for internasjonalt samarbeid og forskning (Spitzer, 2019, s. 589).

4. Teori:

I denne delen vil jeg presentere teorigrunnlaget for den videre drøftingen. Begrepene er valgt ettersom jeg mener de på en god måte kan være med å belyse problemstillingen.

4.1 Kultur og kultursensitivitet

Kultur er et begrep som kan defineres på mange måter. En definisjon er at kultur er «et system av kunnskap, ideer, verdier, regler som ligger bak hva vi gjør, og som uttrykkes gjennom det vi gjør» (Keesing, 1981, sitert i Rugkåsa et al., 2017, s. 26). Kultur er noe som kan overføres fra en generasjon til en annen, eller tanker, kunnskap og ferdigheter vi tilegner oss som medlemmer av et samfunn (Rugkåsa et al., 2017; Eriksen & Sajjad, 2020). Gjennom å sosialisere oss blir vi tillært hvordan vi skal tenke, handle og oppføre oss. Ettersom kultur er dynamisk vil det si at den også kan skapes, vedlikeholdes og endres (Rugkåsa et al., 2017, s. 26). Dersom et samfunn er flerkulturelt, betyr det at medlemmene av det samfunnet har ulike ideer, tanker og kunnskap (Eriksen & Sajjad, 2020, s. 42).

Alle møter mellom mennesker innebærer å møte ulike kulturelle verdier, preferanser og forståelser. Dette finner vi også i møte mellom sosialarbeider og klient. Ifølge Bufdir kan kultursensitiv praksis forstås som en praksis hvor yrkesutøveren forsøker å forstå klientene ut fra deres egne premisser uten å ta utgangspunkt i egen virkelighetsoppfatning (NOU 2019:20, s. 129). Kultursensitivitet kan bli brukt som en metodisk fremgangsmåte for å forstå "den andre" basert på deres handlingsmønstre i en spesifisert kontekst (Qureshi, 2005, s. 269-270). Gjennom en slik tilnæringsmåte får man muligheten til å se hva som ligger bak diverse handlinger og tankemåter. Dette betyr nødvendigvis ikke at man aksepterer alle de forskjellige verdiene og handlingen man møter kun basert på det faktum at de er annerledes (Qureshi, 2005, s. 270). For å kunne oppnå kultursensitivitet er det nødvendig å gjøre seg bevisst på egen virkelighetsoppfatning, hvilke verdier som er til grunn for egen praksis, og hvilken kommunikasjonsstil man selv foretrekker. Yrkesutøveren må være bevisst på hvordan egen virkelighetsoppfatning og preferanser kan skille seg fra ulike minoriteter (NOU 2019:20, s. 129).

4.2. Etnosentrisme og kulturrelativisme

Etnosentrisme går ut på å vurdere fremmede handlinger, skikker og verdier ut fra ens egen kultur, og sine egne premisser. Et etnosentrisk perspektiv gjør altså at en rangerer andre kulturer basert på en sammenligning med sin egen kultur og dens normer og verdier (Eriksen & Sajjad, 2020, s. 48). Kulturrelativisme er motsetningen til etnosentrisme, og bygger på en grunnleggende holdning som går ut på at alle kulturer er likeverdige, og må forstås ut fra den relevante kulturelle konteksten. Dette betyr ikke at vi er nødt til å si oss enige eller like de kulturelle tankene eller væremåtene. Fokuset ligger på å forstå (Askeland & Døhlie, 2006, s. 47). På denne måten vil det ikke være mulig med rangering (Skytte, 2019, s. 66). En etnosentrisk tankemåte i praksis kan svekke i hvor stor grad man er i stand til å forstå eller kommunisere med resten av verden. En kulturrelativist på den andre siden vil ha vansker med å ta moralsk stilling til ulike situasjon dersom det forekommer som en del av en kultur (Eriksen & Sajjad, 2020, s. 48).

I en Norsk setting kan for eksempel en etnosentrisk tankemåte hos enkelte nordmenn føre til at de ikke ser minoriteters kultur, men heller ser på det som en dårlig etterligning av det norske. I en slik kontekst vil det bli sett på som "bedre" fra majoritetsbefolkningens side dersom minoritetene ligner mer på dem. For å kunne ta hensyn til de problemstillingene minoritetsbefolkningen har er det nødvendig at majoritetsbefolkningen forsøker å forstå deres virkelighetsoppfatning. For å kunne oppnå en slik forståelse er det nødvendig med empati og innlevelse (Eriksen & Sajjad, 2020, s. 48). Ved å bruke en mindre grad av etnosentrisme og mer kulturrelativisme vil man kunne tenke noe utenfor sin egen virkelighetsoppfatning. Dette kan føre til en mer symmetrisk relasjon mellom for eksempel en sosionom og klient (Magelssen, 2008, s. 21). Dersom majoriteten ikke setter seg inn i minoritetens opplevelser og oppfatninger kan det før til at en snakker til dem, og ikke med dem (Eriksen & Sajjad, 2020, s. 49). Kulturrelativisme kan her være en metodisk tilnærming for å kunne forstå andre kulturers verdensoppfatning, og hvorfor de handler slik som de gjør. Innenfor internasjonalt sosialt arbeid vil en slik innfallsvinkel være viktig for å kunne gjøre seg kjent med andre kulturer (Askeland & Døhlie, 2006, s. 48).

4.3 Doxa

Doxa er et begrep Bourdieu (1977) bruker for å forstå det samfunnet tar for gitt, altså de kulturelle tatt-for-gitt-hetene og etablerte sannhetene man ikke stiller spørsmål til. Gjennom doxa kan vi bedre forstå hvordan vi er preget av det vi tar for gitt når vi tenker, føler og handler (Vagli, 2014, s. 103). Tatt-for-gitt-heter kan være ulike fra kultur til kultur, eller fra samfunn til samfunn. Felles er at doxa baserer seg på den dominerende forståelsen hos middelklassen. I den norske kulturen vil doxa være basert på middelklassens standarder og sannheter om for eksempel hva en god oppvekst er (Ylvisaker, 2014, s. 81).

Barnevernsfaglig arbeid bli preget av samfunnets forventninger og sannheter om hvordan barn og unge skal ha det (Rugkåsa et al., 2017, s. 29). Doxa som begrep er nyttig å bruke for å bedre kunne forstå barnevernets arbeid, og ubehaget og dilemmaene som kan knyttes opp mot barnevernets vurderinger (Vagli, 2014, s. 102). Både sosialarbeidere og minoritetsfamilier har egne normer og praksiser som blir deres tatt-for-gitt-heter. Deres doxa blir dermed deres målestokk for hva som er en god måte å leve på (Rugkåsa et al., 2017, s. 29). Barnevernets måte å forstå og handle på kommer ofte fra majoritetens tatt-for-gitt-heter og normalitetsforståelse (Rugkåsa et al., 2017, s. 69). Dersom barnevernets tatt-for-gitt-heter og holdninger ikke går overens med minoritetsbefolkningen kan dette få negative konsekvenser for den barnevernsfaglige praksisen (Rugkåsa et al., 2017).

4.4 Praksis i barnevernet

Det norske barnevernet arbeider for å " sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid." (Barnevernsloven, 2021, § 1-1). Selve arbeidet barnevernet tar for seg består i stor grad av å vurdere hva slags hjelp ulike familier trenger for å kunne sikre barn en god nok omsorgssituasjon. Omsorgsarbeidet barnevernet tar for seg tar utgangspunkt i et solidarisk samfunnsoppdrag hvor målet er å ta vare på de mest utsatte barna og ungdommene. Ifølge Rugkåsa et al. (2017, s. 34) er slikt arbeid utfordrende, og har ingen enkle løsninger på individuelle problemstillinger. Barnevernets kunnskap kommer blant annet frem ved vurdering av et barns omsorgssituasjon, utøvelse av foreldreskap og hvordan foreldre arbeider for å ivareta barns utvikling og behov. Omsorgen barn og unge får kommer ofte tilbake til en

intensjon om sosial tilpasning og integrering (Rugkåsa et al., 2017, s. 34). Innenfor barnevernets kunnskapsgrunnlag er det sentralt med en forståelse av hvordan omsorgen et barn får knyttes opp mot den konteksten barnet lever i. Det er også viktig med kunnskap om de ulike faktorene som kan påvirke foreldrenes omsorgskompetanse (Rugkåsa et al., 2017, s. 35).

I barnevernsfaglig arbeid med minoritetsfamilier kan blikket rettes mot "de andres" kulturelle særtrekk og det som er annerledes. Et slikt fokus på "de andre" kan være med på å forsterke diskriminering (Rugkåsa, 2017). En ikke-diskriminerende praksis utfordrer eksisterende strukturer for å så fremme likestilling og sosial rettferdighet. Dette er en sentral del av sosialfaglig praksis (Rogers, 2012, s. 867). Gjennom kritisk refleksjon kan sosialarbeideren utvikle en bevissthet rundt egen praksis, og om de er med på å opprettholde diskriminering. Dersom en sosialarbeider ikke aktivt forholder seg kritisk til etablerte sannheter kan disse sosiale og diskriminerende strukturene opprettholdes uten at sosialarbeideren er bevisst på at de eksisterer (Mattsson, 2014, s. 9).

4.4.3 Etniske minoritetsfamilier i det norske barnevernet

Ifølge Bufdir (2023) hadde 26% av alle barn med barnevernstiltak mot slutten av 2021 innvandrerbakgrunn. Sammenliknet med andelen innvandre i Norge på 16% (SSB, 2023), kan dette tyde på at barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i barnevernet (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 59). Flere barnevernsarbeidere opplever det som vanskelig å vurdere omsorgssituasjonen hos minoritetsfamilier. Hva som er akseptabelt eller grunn til bekymring nok til å starte en undersøkelsessak kan være vanskelig å vurdere når oppdragelsesform skiller seg fra egen kultur. Det viser seg at terskelen er lavere for å melde inn saker til barnevernet som omhandler minoritetsfamilier, og at det er høyere terskel for henleggelse av bekymringsmeldinger (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 234). For at barnevernet skal kunne møte hver enkel klient på en god nok måte er det nødvendig å styrke den flerkulturelle kompetansen hos de ansatte (NOU 2019:20, s. 139).

4.5 Presentasjon av forskning:

God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer.

Fylkesnes og Netland (2012) undersøker i sin studie hva etniske minoritetsforeldre og deres saksbehandlere i barnevernet opplever som et godt samarbeid. Det var et kriterium for undersøkelsen at alle som var med i utvalget skulle anse deres samarbeid som godt. Utvalget for undersøkelsen var seks foreldre og deres saksbehandlere.

Sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn: Nye forståelser, utfordringer og kunnskapsbehov

Bø (2017) presenterer og sammenlikner i sin artikkel to undersøkelser hun har vært prosjektleder for, og har publisert tidligere. Den første undersøkelsen var en kvantitativ studie hvor de brukte spørreundersøkelsesskjema. Denne undersøkelsen varte i perioden 2002-2004 og omfattet 50 sosialarbeidere. Den andre undersøkelsen var fra 2008-2010 og besto av 12 fokusgruppeintervju med til sammen 48 deltakere fra sosial- og barnevernstjenesten. Formålet med undersøkelsene var å finne ut av hva sosialarbeidere opplever som utfordrende i flerkulturelt arbeid med minoritetsfamilier.

Et flerkulturelt barnevern?: Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter.

I 2013 gjennomførte Norsk Innvanderforum flere dialogmøter mellom barnevernet og etniske minoriteter i fem bydeler i Oslo. Ali (2015) presenterer i sin artikkel resultatene fra dialogmøtene. Bakgrunnen for prosjektet var å anerkjenne forholdet mellom etniske minoriteter og barnevernet, og at disse ofte kan være preget av konflikter og mistillit.

Walking the theories, we talk: Utilizing African social work theories in African research.

Gebru og Wako (2022) presenterer i sin artikkel sine funn fra intervju, og en litteraturstudie. Ti informanter fra Jimma universitetet i Etiopia, School of social work, ble valgt til intervju. I litteraturstudien gjennomgikk de også åtte artikler for å finne ut om forskerne hadde brukt afrikanske teorier som deres teoretiske rammeverk. Formålet med artikkelen er å utforske i hvilken grad afrikanske teorier blir brukt av afrikanske sosialarbeidere.

Experiences of Ubuntu and Implications of African philosophy for social work in Australia.

Ved å benytte seg av en autoetnografisk tilnærming presenterer Abud & Mugumbate (2022) i sin artikkel levde erfaringer med bruk av Ubuntu i sosialfaglig praksis. Formålet med artikkelen er å gi en nyansert forståelse av Ubuntu, og presentere deres refleksjoner rundt bruk av Ubuntu med afrikanske familier i Australia. En svakhet i denne artikkelen er at en autoetnografisk tilnærming kan være subjektiv og preget av personlig skjevhet.

Frykten for barnevernet: En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger

Som en del av et større forskningsprosjekt presenterer Fylkesnes et al. (2015) i denne artikkelen resultatene av ti intervju med foreldre med flyktningbakgrunn. Målet med studien var å få dybdekunnskap om flyktningers erfaringer, forestillinger og oppfatninger fra deres kontakt med barnevernet.

5. Drøfting:

I drøftingsdelen skal oppgavens problemstilling besvares: «*Hvordan kan økt internasjonal kompetanse styrke det flerkulturelle barnevernsarbeidet i Norge?*». For å kunne besvare denne har jeg tatt utgangspunkt i to underspørsmål: «*Hvilket kompetansebehov har det norske barnevernet i deres arbeid med flerkulturelle problemstillinger?*» og «*Hvordan kan internasjonal kompetanse brukes i Norsk sosialfaglig praksis?*». I første del av drøftingen vil jeg derfor gå dypere inn i hvilken kompetanse som allerede befinner seg hos sosialarbeidere i Norge, og hvilket behov det er for økt kompetanse. Videre vil jeg presentere det afrikanske sosialfaglige kunnskapsgrunnlaget, og hvordan Ubuntu kan benyttes i Norsk sosialfaglig praksis.

5.1 Dagens praksis og kompetansebehov

I undersøkelsen til Fylkesnes og Netland (2012) kommer det frem to fremtredende tema i foreldrenes og saksbehandlerens beskrivelser av god praksis; saksbehandlerens fremgangsmåte, og betydningen av kulturelle forskjeller. Som resultat av undersøkelsene til Bø (2017) kom det frem tre kategorier som ble sett på som de største utfordringene; kommunikasjonsproblemer, systemmangler, og behov for kunnskap og kompetanse. Dette kapittelet vil ha fokus på tematikkene som omhandler kunnskap og kompetanse ettersom disse er i tråd med valgt problemstilling, samt begrensningene knyttet til oppgavens omfang.

5.1.1 Saksbehandlerens fremgangsmåte

I arbeidet med familier med innvandrerbakgrunn opplever flere barnevernsarbeidere at de største utfordringene er knyttet til språk og kommunikasjon på grunn av kulturforskjeller (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 59). Det er derimot vist at arbeidet mellom barnevernet og minoritetsfamilier omhandler flere perspektiver enn bare kultur, blant annet levekår, språkkunnskaper og eventuelle opplevelser som flyktning (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 60). I undersøkelsen til Fylkesnes og Netland (2012) var kultur et av de forholdene saksbehandlerne vurderte situasjonen til familiene ut ifra. Saksbehandlerne poengterer at det

var behov for mer bruk av tid, og at de måtte formidle forståelse tydeligere og informere grundigere i møte med minoritetsforeldre sammenliknet med majoritetsforeldre. Dette ble sett på som en nødvendighet i den individuelle tilretteleggingen for minoritetsfamiliene (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 231). En saksbehandler forteller også at de er bevisste på fordommer som befinner seg i det norske samfunnet, og utfordringer dette kan by på for minoritetsfamilier. Saksbehandleren forteller videre at de har forståelse for at foreldrene har et behov for å bli forstått ettersom de kan møte mye motstand ellers (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 226).

Informantene til Bø (2017) opplevde det som utfordrende å kommunisere dersom de og klienten ikke hadde kjennskap til hverandres kulturelle koder. Uten en felles forståelse for kommunikasjon kunne det oppstå barrierer, som igjen kunne føre til misforståelser (Bø, 2017, s. 76). Informantene til Fylkesnes og Netland (2012, s. 227) hadde erfart at samtaler med minoritetsforeldrene ofte krevde mer tid grunnet språklige utfordringer sammenliknet med etnisk norske foreldre. Både saksbehandlerne og foreldrene i denne artikkelen opplevde det som positivt å sette av god tid i samtalen. På denne måten kunne de gå igjennom alle spørsmål og bekymringer, samt være sikker på at alt ble forstått. Ved å sette av tid følte også foreldrene at saksbehandlerne tok de på alvor. Denne tilgjengeligheten var også med på å skape tillit mellom dem (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 227).

I artikkelen til Fylkesnes & Netland (2012, s. 232) blir det poengtert viktige kvaliteter hos saksbehandlere i møte med minoritetsforeldre. Slike kvaliteter kunne være kultursensitivitet, sensitivitet vedørende rasisme, evnen til å ikke fremstå overlegen, og å innhente kulturspesifikk informasjon. For å kunne gjøre et godt sosialfaglig arbeid med minoritetsklienter poengterer Bø (2017, s. 80) viktigheten av å ha kjennskap til klientens kulturbakgrunn. Men, dette er ikke tilstrekkelig i seg selv. I minoritetsarbeidet kreves det samtidig kulturkompetanse, men også i like stor grad bevissthet rundt eget verdigrunnlag, og den ideologien og de kulturelle føringene norsk sosialfaglig arbeid implisitt bygger på (Bø, 2017, s. 80). Dette tyder på en enighet i begge artiklene om hvilke kvaliteter som er ønsket hos en sosialarbeider som jobber med minoriteter.

5.1.2 Betydningen av kulturelle forskjeller

Innenfor barnevernsarbeid med minoritetsfamilier kreves det en omsorgsforståelse fra et kulturanalytisk perspektiv. Innenfor et slikt perspektiv ser en på hvem barna og familien er. Barnevernsarbeideren kan her reflektere kritisk over egen praksis, og om de står i fare for å skape et skille mellom «seg selv» og «de andre» (Rugkåsa et al., 2017, s. 34).

Det var ønsket av informantene til Bø (2017) med økt kunnskap om "de andre".

Undersøkelsene viser at sosialarbeiderne savnet kunnskap om blant annet minoritetsklientenes forståelsesmåter, familieforhold, barneoppdragelse, og verdiprioriteringer (Bø, 2017, s. 79).

Bø (2017) poengterer hvor tankevekkende det er at i sosialarbeiderens møte med "forskjellighet" så møter de det med et tilsynelatende ensidig fokus på "de andre". Flere av de diskusjonene i fokusgruppene viser at informantene selv var opptatt av de forskjellene de hadde lagt merke til mellom egne holdninger og enkelte av minoritetsklientenes holdninger som omhandlet barn og oppdragelse (Bø, 2017, s. 79). Bø (2017) forteller at informantene fremsto som lite opptatt av at deres egen forståelse kunne være et resultat av vestlig ideologi.

Ifølge Bø (2017) fikk hun inntrykk av at sosialarbeiderne opplevde å representere en universell og udiskutabel forståelse av hva som var det beste for barnet i en barnevernssak. Bø (2017, s. 80) poengterer at innenfor barneoppdragelse og kjønnsroller kan det virke som at flere praktiserer en assimilerende praksis. Dette viser til viktigheten av at vi som sosialarbeidere i møte med andre normer og verdier enn det et vi selv har, gjør oss bevisste på å være kulturbærere og som representanter av majoritetsbefolkningens dominerende verdier (Bø, 2017, s. 74). Slik det blir poengtert tyder artikkelen til Bø (2017) på at flere av sosialarbeiderne som var med i undersøkelsene opplever å ikke ha kultur. Dette kan tyde på en tankegang som heller mot det etnosentriske, som igjen kan være med på å styrke en "de" og "oss" tankegang.

I motsetning til informantene til Bø (2017), ble det i saksbehandlerintervjuene til Fylkesnes og Netland (2012) et sentralt tema at det kan være farlig å basere konklusjoner på kulturelle forskjeller. Det blir anerkjent at kulturell praksis kan være en forklaring, men at det er viktig å se på andre alternativer og forståelsesmåter (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 231).

Informantene forteller at kulturelle forskjeller mellom saksbehandlerne og foreldrene kunne komme frem i samtale når de blant annet skulle forstå hverandres syn på barn, barns behov,

oppdragelse, omsorg, og barnas atferd. Samt, når råd og tiltak rundt oppdragelse skulle drøftes (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 230). Funnene fra artikkelen kan tyde på at saksbehandlerne hadde en kulturrelativistisk tilnærming til foreldrene, samtidig som de også satt grenser, og ved overtredelser fortalte foreldrene hvorfor barnevernet reagerer.

Et eksempel på kulturforskjeller som kommer frem i artikkelen til Fylkesnes & Netland (2012) er når en forelder hadde brukt fysisk avstraffelse som en del av oppdragelsen av barnet sitt. Forelderens begrunnelse for bruken av fysisk avstraffelse var at det var vanlig i hjemlandet. Saksbehandleren forklarte at det er ulovlig i Norge og ga tilbud om veiledning i alternative oppdragelsesmetoder (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 230). Dette kan være et eksempel på at saksbehandleren ikke egenskapsforklarer basert på kultur, eller godtar hva mor gjør ut ifra at det er kultur.

De diskusjonene som oppstod i fokusgruppene til Bø (2017), hadde ofte fokus på konkrete saker. I motsetning til informantene til Fylkesnes & Netland (2012), var spørsmål som omhandlet hvordan sosialarbeidere kan forholde seg til ulike syn og forståelser av barn og oppdragelse, dersom disse ikke var i tråd med majoritetssamfunnets holdninger, for det meste fraværende (Bø, 2017, s. 80). Det blir også poengtert av informantene at det sjeldent blir satt av tid på personalmøter til å diskutere og drøfte prinsipielle spørsmål. Diskusjonene i fokusgruppene bar preg av lite bevissthet rundt egen problemforståelse. Det kom også frem i både spørreundersøkelsen og fokusgruppene at det var manglende refleksjon rundt egne holdninger til flerkulturelle spørsmål (Bø, 2017, s. 80).

5.1.3 Behovet for økt kompetanse

I dialogmøtene holdt av Norsk Innvandrersforum, mellom barnevernet og etniske minoriteter, kom det frem konkrete anbefalinger til hvordan samarbeidet mellom de etniske minoritetsfamiliene og sosialarbeiderne kunne forbedres. Noe av det som kom frem fra disse møtene var blant annet et ønske om økt kompetanse og opplæring i flerkulturelle perspektiver i barnevernet (Ali, 2015). Det kom også tydelig frem i dialogmøtene viktigheten av å skape god dialog med foreldrene om de verdiene som er viktige når det kommer til barneoppdragelse i Norge, hvilke verdier som er overførbare fra hjemlandets kultur og tradisjoner, og grensesetting uten å bruke fysisk avstraffelse. Det var også ønskelig at

barnevernet ble mer beviste på betydningen av ulike verdier innenfor barneoppdragelse (Ali, 2015).

70% av de som deltok i spørreundersøkelsen til Bø (2017) opplever å ikke ha tilstrekkelig utdanning til å jobbe med flerkulturelt barnevernsarbeid. Informantene i undersøkelsene belyste et behov for mer kunnskap og kompetanse om; andre kulturer, barneoppdragelse og familieforhold i andre tradisjoner enn vesten, forhold minoritetsklienter kan ha opplevd i hjemlandet, og minoritetsklienters syn på barneoppdragelse og familierelasjoner (Bø, 2017, s. 79). For å underbygge behovet for kunnskap kan informantene fortelle at de opplever det som enklere å etablere en god relasjon med klienten og forebygge misforståelser dersom de har kjentskap til den kulturelle konteksten. Det kommer også frem i en av fokusgruppene viktigheten av å ta andres virkelighetsoppfatning på alvor (Bø, 2017, s. 79). Ut fra undersøkelsene som ble gjort kommer det tydelig frem både et ønske og et opplevd behov for økt kompetanse hos sosialarbeiderne i deres arbeid med etiske minoriteter.

Slik det ble nevnt innledningsvis poengterer NOU i sin rapport (2019:20, s. 139) nødvendigheten av økt kunnskap og bevissthet hos de ansatte i barnevernet i deres arbeid med minoritetsfamilier. For å kunne forstå klienten er det nødvendig med både kulturkompetanse og kultursensitivitet, uten å "egenskapsforklare" ut fra den kulturelle konteksten (NOU 2019:20, s. 139). I praksis er det ikke ønskelig med ren praktisering av verken etnosentrisme eller kulturel relativisme. Kulturel relativisme som en metodisk tilnærming kan derimot åpne for at barnevernsarbeiderne på en bedre måte kan forstå og gjøre seg kjent med andre kulturer (Askeland & Døhlie, 2006).

5.1.4 Styrker og svakheter

I artikkelen til Bø (2017) blir det presentert at flere barnevernsarbeidere opplever kulturforskjeller som utfordrende i deres yrkespraksis. I artikkelen til Fylkesnes & Netland (2012) derimot mener både foreldrene og saksbehandlerne at deres opplevde kulturforskjeller ikke ble et problem for samarbeidet. I samtalene kommer det frem at fokuset var på at begge var mennesker, og forskjellige i den grad mennesker er forskjellige (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 231). En svakhet i denne undersøkelsen derimot er blant annet at det var et lite utvalg, og at relasjonene allerede hadde vart over lengre tid. Utvalget var også kun av foreldre og

saksbehandlere som opplevde deres samarbeid som godt. En annen svakhet kan være foreldrenes avhengighet av den hjelpen de mottar fra barnevernet, og at denne avhengigheten kan påvirke deres mulighet til å være kritisk. Det kan dermed stilles spørsmål til om foreldrenes positive opplevelser kan være en forsvarsmekanisme (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 233).

Spørreundersøkelsene artikkelen til Bø (2017) bygger på er fra 2002-2004 og 2008-2010. Ut ifra det som har blitt presentert fra barnevernsarbeiderne, minoritetsfamiliene og utvalget i NOU kan man se at det er både ønskelig og et behov for økt kompetanse om blant annet kultur, syn på barneoppdragelse, flerkulturelle perspektiver og opplevelser minoritetsfamilier kan ha fra hjemlandet. På den ene siden kan det blir sett på som en styrke at det er enighet på flere nivå om at det er både ønskelig og et behov med et kunnskapsløft. På den andre siden er det bekymringsverdig å se at det 10 år etter den siste undersøkende til Bø (2017) fremdeles er snakk om de samme utfordringene knytter til mangel på kunnskap. Ettersom det tilsynelatende ikke har skjedd en forbedring kan vi spørre hva det er som hindrer dette? Det kommer også frem i artikkelen til Bø (2017) at de ansattes holdninger er noe som blir lite diskutert blant sosialarbeiderne. Kan man da også spørre om det er hensiktsmessig med et kunnskapsløft dersom vi ikke ser nærmere på de holdningene som eksisterer hos barnevernsansatte?

5.2 Kompetanse fra andre kulturer

I artikkelen til Gebru og Wako (2022) stiller de spørsmål til hvor relevant vestlige teorier er i en afrikansk kontekst. De poengterer at ved å utvikle et kunnskapsgrunnlag basert på kunnskapen som befinner seg på det afrikanske kontinentet kan det gi bedre muligheter for å løse utfordringer hos de som befinner seg lokalt. Ubuntu er et eksempel på urfolkskunnskap med stor relevans for sosialfaglig praksis og forskning (Gebru & Wako, 2022, s. 193). Verdiene til Ubuntu har mange likheter med de verdiene man finner innenfor sosialt arbeid. Begge jobber for sosialt fungerende individer, familier, lokalsamfunn og storsamfunn (Abud & Mugumbate, 2022, s. 32). Abud og Mugumbate (2022, s. 32) kritiserer moderne sosialt arbeid ettersom det vektlegger individet mer enn familien og fellesskapet, og at det i stor grad er basert på et vestlig verdenssyn.

5.2.1 Sosialfaglig litteratur i Afrika

I motsetning til norsk sosialfaglig praksis baserer store deler av det afrikanske kontinentet sin praksis på et utenlandske teorigrunnlag. I det vesten introduserte sin versjon av sosialt arbeid til det afrikanske kontinent ble de eksisterende system tilsidesatt, ignorert og erstattet (Gebru & Wako, 2022, s. 193). Litteraturstudien til Gebru & Wako (2022) viser at ved å erstatte de allerede etablerte systemene ble de lokale avhengige av faglige teorier utenfra. De lokale teoriene døde ikke, men trivdes best der vestlig innflytelse ikke var. Med tid fant lokale teorier veien tilbake til afrikansk sosialt arbeid (Gebru & Wako, 2022, s. 193).

I intervjuene til Gebru og Wako (2022) forteller flere av informantene at de opplever det som utfordrende å bruke afrikansk-sentrerte teorier i sitt arbeid. Dette kommer av et ønske om å bli akseptert av vestlige forskere og institusjoner (Gebru & Wako, 2022, s. 196).

Det kommer også frem fra informantene at det er en stor utfordring å få urfolkskunnskaper publisert ettersom de opplever at både afrikanske og vestlige tidsskrifter foretrekker artikler med et vestlige teorigrunnlag. Informantene beskriver også en manglende tilgang til urfolksteorier og nedvurdering av urfolkskunnskaper. Dermed benytter de seg av vestlige teorier (Gebru & Wako, 2022).

Informantene til Gebru og Wako (2022) viser blant annet til at den etiopiske læreplanen for sosialt arbeid er en direkte kopi av vestlige læreplaner (Gebru & Wako, 2022, s. 193). Dersom det ikke jobbes for å reorientere den pedagogiske læreplanen fra vestens dominerende verdenssyn til kontekstspesifikke perspektiver, kan det resultere i at afrikansk sosialt arbeid forblir under et utenforstående verdenssyn (Gebru & Wako, 2022, s. 195-196). Informantene legger trykk på at dersom sosialt arbeid i Afrika skal være fruktbart, er det nødvendig å endre tilnærming og utfordrende nåværende modeller for praksis og forskning (Gebru & Wako, 2022, s. 196).

5.2.2 Sosialfaglig praktisering av Ubuntu

Sosialt arbeid som bunner i Ubuntu, teoretisk, pedagogisk og praktisk, er forankret i et afrikansk verdenssyn. Her spiller familien og samfunnet en mer betydningsfull rolle for å sikre den sosiale funksjonen til individet og samfunnet (Abud & Mugumbate, 2022, s. 32). Det kommer frem i litteraturgjennomgangen til Gebru og Wako (2022) at i de tilfellene hvor afrikanske sosialarbeidere benytter seg av lokale teorier og metoder opplever de faglig praksis som lettere og mer naturlig. Kontekstspesifikke metoder og teorier som er godt tilpasset situasjonene kan også gi løsninger som gir mening for de lokale (Gebru & Wako, 2022, s. 196).

Informantene i artikkelen til Gebru og Wako (2022) forteller at urfolkskunnskaper er lite brukt i Etiopia. Samtidig er det fortsatt flere land i Afrika som bruker urfolksteorier, perspektiver og modeller (Gebru & Wako, 2022, s. 193). For eksempel, i det yrkesetiske grunnlagsdokumentet til Zimbabwe kommer Ubuntu og dens relevans frem innenfor profesjonell praksis. Dokumentet sidestiller Ubuntu med andre sosialfaglige verdier som sosial rettferdighet, respekt for menneskerettigheter og profesjonell integritet (CSW, 2012, s. 1027). Innenfor Ubuntu er blant annet barnevern felleskapets ansvar. Dette ser man i det afrikanske ordtaket "det tar en landsby å oppdra et barn" (Mayaka & Truell, 2021, s. 654). I Zimbabwe representerer dette at man er foreldre for alle barn i lokalsamfunnet, ikke bare sine biologiske barn. Dette tilsier at et samfunn med Ubuntu aldri vil ha et foreldreløst barn (Mugumbate & Nyangury, 2013, s. 94).

Ved å synliggjøre artikkelen til Gebru og Wako (2022) ønsker jeg å tydeliggjøre hvordan vesten påvirker det sosialfaglige i Afrika. Artikkelen belyser hvordan vestlig praksis har vist seg å være vanskelig å gjennomføre på det afrikanske kontinentet. Dette kan trolig komme av ulike kulturelle forutsetninger og virkelighetsoppfatninger. Det kommer også frem i tidligere kapittel at flere etniske minoriteter ikke relaterer til flere av de barnevernsfaglige praksisene vi har i Norge. Et eksempel på dette kan være artikkelen til Fylkesnes et al. (2015). Her beskrives det minoritetsforeldre som har mistillit til det norske barnevernet, og erfaringer med at deres syn på hva som er barnets beste blir tilsidesatt. Foreldrene kan fortelle at det var en forventning at de skulle tilpasse og tilegne seg "den norske" omsorgspraksisen. Det blir påpekt av flere av foreldrene at barnevernets tatt-for-gitt-heter når det kommer til blant annet barnets beste kan virke negativt for samarbeidet mellom barnevernet og minoritetsforeldrene (Fylkesnes et al., 2015, s. 88). Ut ifra dette kan man tenke seg nødvendigheten av å ta høyde for at det kan være vanskelig å bruke vestlige metoder på den samme befolkningen, selv om det er i en ny kontekst.

5.2.3 Kulturell tilpasning av sosialfaglig praksis

Abud & Mugumbate (2022, s. 32) gjør rede for hvordan man kan praktisere sosialt arbeid på en meningsfull måte for de med afrikansk opprinnelse. En måte handler om å fokusere på familiens rolle innenfor det sosiale arbeidet. Altså, familiens rolle som en sosial trygghet, og kilde til kulturell kunnskap og mestring. Sammen med samfunnet gir familien livsmestringsundervisning og veiledning. Abud og Mugumbate (2022, s. 32) poengterer at sosialfaglig praksis ikke burde erstatte dette, men heller være med på å forbedre disse kulturelt definerte rollene. Forfatterne poengterer også at selv om de med afrikansk opphav kan ha verdier, om blant annet familie, som skiller seg fra majoritetsbefolkningen i vesten, bør disse verdien fremdeles bli lyttet til. De opplever derimot at dette sjeldent er tilfellet. Dersom man ikke anerkjenner og viser noe toleranse for disse holdningene, kan det resultere i en følelse av frustrasjon som igjen resulterer i at de ikke føler på en tilhørighet til storsamfunnet (Abud & Mugumbate, 2022, s. 33).

Abud & Mugumbate (2022, s. 32) poengterer at dersom man jobber med mennesker med afrikansk opprinnelse i vesten, for eksempel i saksbehandling, samfunnsarbeid eller veiledning, er det viktig med kulturell tilpasning. Det er noen praktiske tilnærminger som kan

bidra til en bedre kulturell kompetanse når man jobber med mennesker med afrikansk opprinnelse. Dette kan blant annet være å være bevisst ulike kroppsspråk, forventninger til barn og oppdragelse, og å ha en ikke-diskriminerende praksis (Abud & Mugumbate, 2022, s. 33). Det Abud & Mugumbate (2022) beskriver som viktig, men manglende, hos vestlige sosialarbeidere kan virke kjent ut fra det Bø (2017) og Fylkesnes og Netland (2012) beskriver som gode tilnærminger og kvaliteter hos en sosialarbeider. Kan dette tyde på en felles enighet om behovet for økt kompetanse og kulturell tilpasning?

Abud og Mugumbate (2022) poengterer at Ubuntu verdier henger sammen med å være imøtekommende, frivillighet, fellesskap og gjensidighet. Dette er verdier som kan gjelde alle familier og lokalsamfunn innenfor et land. Med dette poengterer også forfatterne innvandreres mulige behov for å bli ønsket velkommen, og å bli inkludert i et innbydende lokalsamfunn. Frivillighet og fellesskap kan blant annet være viktige sosiale beskyttelsesfaktorer. Ettersom fellesskap er helt sentralt i Ubuntu kan sosialarbeidere benytte seg av disse verdiene for å forbedre diverse tiltak (Abud & Mugumbate, 2022).

5.2.4 Tidligere bruk av internasjonal kunnskap

Å ta i bruk internasjonal kunnskap i norsk barnevernsfaglig arbeid er ikke noe nytt. Familieråd er et eksempel på en internasjonal metode som blir brukt i norsk barnevern. Familieråd som metode ble utviklet i New Zealand etter det ble kjent at majoritetsbefolkningens barnevernsmetoder ikke fungerte i tilstrekkelig grad i deres arbeid med urbefolkningen, maoriene (Skytte, 2019, s. 234). Majoritetsbefolkningens metoder manglet et innhold som anerkjente urbefolkningens utvidede familiestruktur (Skytte, 2019, s. 234). Familieråd derimot baserer seg på tradisjonene til maoribefolkningen. Hos maoribefolkningen samler man familien når man skal løse problemer. Dette ble utgangspunktet for utviklingen av familieråd i Norge (Einarsson, 2002, s. 19).

Gjennom ubuntu blir det også poengtert at velferden og beskyttelsen av barn blir sett på som en plikt samfunnet deler på (Abud & Mugumbate, 2022, s. 35). I likhet med familieråd legges det også i en afrikansk kontekst vekt på å involvere familien og det sosiale nettverket rundt familien i beslutningsprosesser knyttet til barnets omsorg (Abud & Mugumbate, 2022).

Innenfor den afrikanske konteksten er det familien som har hovedansvaret for omsorgen til barnet. Dersom familien svikter er det samfunnet som overtar omsorgen (Mugumbate & Nyangury, 2013, s. 94). Innenfor en slik kontekst legger sosialarbeidere til rette for gjensidige støttesystemer for barnevern i lokalsamfunnet. Dette innebærer å jobbe med lokalsamfunnet for å redusere mulige risikofaktorer barn kan utsettes for (Mayaka & Truell, 2021, s. 655). Disse gjensidige systemene fungerer som støtte for familier som sliter, for eksempel med å møte de grunnleggende behovene til barnet. Et barnevernssystem basert på Ubuntu legger dermed vekt på å styrke familiens kapasitet til å gi barna et best mulig oppvekstmiljø (Mayaka & Truell, 2021, s. 655).

Familieråd har hatt stor suksess i barnevernsarbeid, både på New Zealand og i Norge (Skytte, 2019). Skytte (2019) beskriver hvordan vi som sosialarbeidere gjennom familieråd kan få nye erfaringer og tilnærminger til de tradisjonelle metodene å arbeide med familier på, samt bryte eksisterende tatt-for-gitt-heter. Familieråd som metode kan trolig føre til at majoritetsbefolkningen får øyne åpne for ressurser som befinner seg hos minoritetsbefolkningen som hittil er både ubrukt og ikke verdsatt (Skytte, 2019, s. 241). Ved å se på den suksessen familieråd har hatt i Norge kan man stille spørsmål til om det er på tide å inkludere flere internasjonale metoder og praksiser i Norsk barnevernsfaglig praksis? Og om Ubuntu kan være med på å styrke barnevernets arbeid og kompetanse? Med en grunnforståelse i Ubuntu kan det diskuteres om man kan få bedre forutsetninger for å kunne forstå andre verdensbilder dersom familien for eksempel har en mer kollektivistisk tankegang sammenliknet med den norske majoritetens individualistiske tankemåte.

6. Avsluttende kommentar

Denne oppgaven har presentert det kunnskapsbehovet vi har i Norge. Ved å se på hvordan saksbehandlere og familier opplever god sosialfaglig praksis kan dette bidra til å tydeliggjøre hvor det eventuelt er et kunnskapsbehov. Flere sosialarbeidere og barnevernsarbeidere forteller at de opplever utfordringer i deres barnevernsfaglige arbeid med etniske minoritetsfamilier. Det er ønsket fra flere hold med et kunnskapsløft. Dette ønske har vært fremtredende i flere år. Gjennom å anerkjenne ulike perspektiver og kulturelle forskjeller kan vi som sosialarbeidere trolig bidra til å skape en mer inkluderende og mangfoldig praksis. Det kan også være nødvendig å utvikle en felles forståelse for å sikre kvalitet og kontinuitet i tjenestene.

Videre har oppgaven presentert viktigheten av å ha metoder og teorier som gir mening for minoriteters virkelighetsoppfatning og kultur. Gjennom å tilpasse det sosialfaglige arbeidet på en slik måte at kultur ivaretas kan det tenkes å være lettere for nye statsborgere å finne tilhørighet i Norge. Ut fra det som har blitt presentert kan det tenkes at Ubuntu er noe vi kan benytte oss av i Norsk sosialfaglig praksis. Ved økt kompetanse om teorier og metoder fra andre deler av verden kan man trolig tilegne seg flere perspektiver og et bedre utgangspunkt for å kunne forstå andre verdensbilder.

Selv om vi som sosionomer tilegner oss denne kunnskapen, kan det være vanskelig å arbeide mer kultursensitivt dersom arbeidsplassen ikke er tilrettelagt på en slik måte at dette er mulig. Vi kan derfor stille spørsmål til om det er nok at enkelte sosionomer tilegner seg denne kunnskapen når selve strukturene og rammeverket for arbeidet fremdeles forblir den samme?

Kilder:

Abud, W. & Mugumbate, J. R. (2022). Experiences of Ubuntu and Implications of African philosophy for social work in Australia. *Advances in Social Work & Welfare Education* 23(2). 21-37.

Ali, A. (2015). Et flerkulturelt barnevern?: Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter. *Tidsskrifter Norges Barnevern*. 92(2), 148-150.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2015-02-07>

Askeland, G. A. & Døhlie, E. (2006). Internasjonalt sosialt arbeid – når sosialarbeidaren kryssar grenser. I E. Døhlie & G. A. Askeland (Red.), *Internasjonalt sosialt arbeid. Innsats på andres arena*. (s. 25 – 40). Universitetsforlaget.

Aveyard, H. (2019). *Doing a Literature review in Health and Social Care: A Practical Guide* (4.utg.). Open University Press

Barnevernsloven, (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>

Bourdieu, P. (1997). *Outline of a theory of practice*. Cambridge University Press.

Breda, A., V. (2019). Developing the notion of ubuntu as African theory for social work practice. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 55(4), 439-450.

<https://doi.org/10.15270/55-4-762>

Bufdir, (2023, 13. April) *Barnevernstiltak til barn med innvandrerbakgrunn*

https://www2.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/barnevernstiltak_blant_barn_med_innvandrerbakgrunn/

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2021). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (2. utg.) Gyldendal.

Bø, B. P. (2017). Sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn: Nye forståelser, utfordringer og kunnskapsbehov. *Fontene forskning* 10(2). 71-83.

- Chigangaidze, R. K., Mafa, I., Simango, T. G., & Mudehwe, E. (2023). Establishing the relevance of the Ubuntu philosophy in social work practice: Inspired by the Ubuntu World Social Work Day, 2021 celebrations and the IFSW and IASSW's (2014) Global Definition of Social Work. *International Social Work*, 66(1), 6–20.
<https://doi.org/10.1177/00208728221078374>
- Council of Social Workers (CSW), (2012). Social workers code of ethics. Statutory Instrument 146 of 2012. s. 1025-1032
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. utg.). Gyldendal.
- Eriksen, T. H. & Sajjad, T. A. (2020). *Kulturforskjeller i praksis: praksisperspektiver på det flerkulturelle Norge* (7. utg.). Gyldendal
- Einarsson, J. H. (2002). *Familieråd som metode i barnevernets beslutningsprosess*. Oslo Metropolitan University-OsloMet: NOVA.
- Fylkesnes, M. K. & Netland, M. (2012). God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 89(4), 221-235. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2012-04-02>
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R. & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 15(2), s. 80-96.
- Geburu, A. & Wako, W. (2022). Walking the theories we talk: Utilizing African social work theories in African research. *African Journal of Social Work*. 12(4) s. 189-198
- Jenssen, D. (2021) *Vitenskapsteori i sosialt arbeid: Tilnærminger og normative spørsmål*. Det Norske Samlaget
- Magelssen, R. (2008). *Kultursensitivitet: Om å finne likhetene i forskjellene*. (2. utg.). Akribe.
- Mayaka, B. & Truell, R. (2021). Ubuntu and its potential impact on the international social work profession. *international social work* 64(5). S 649-622.
<https://doi.org/10.1177/00208728211022787>

- Mattsson, T. (2014). Intersectionality as a Useful Tool: Anti-Oppressive Social Work and Critical Reflection. *Affilia*, 29(1), 8–17. <https://doi.org/10.1177/0886109913510659>
- Mugumbate, J. & Nyangury, A. (2013). Exploring African philosophy: The value of ubuntu in social work. *African Journal of Social Work*, 3(1), 82-100
- NOU 2019:20. (2019). *En styrket familietjeneste. En gjennomgang av familieverntjenesten*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Qureshi, N. A. (2005). Profesjonell kultursensitivitet framfor faglig etnosentrisme. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid* 2(3). 261-274
- Reutter, L. (2021). Forskningsetikk og personvern. I I. Stuvøy, G. Tøndel, & A. Tjora (Red.), *En smak av forskning: Bacheloroppgaven som prosjekt, prosess og produkt* (s. 89-98). Cappelen Damm Akademisk
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (2017). *Barnevernet i et minoritetsperspektiv*. Gyldendal.
- Rogers, J. (2012). Anti-Oppressive Social Work Research: Reflections on Power in the Creation of Knowledge, *Social Work Education*, 31:7, 866-879, DOI: [10.1080/02615479.2011.602965](https://doi.org/10.1080/02615479.2011.602965)
- Skytte, M. (2019). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid* (3. utgave). Gyldendal akademisk. Oslo
- Spitzer, H. (2019). Social work in East Africa: A *mzungu* perspective. *International Social Work*, 62(2), 567–580. <https://doi.org/10.1177/0020872817742696>
- SSB. (2023, 6. Mars). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>
- Vagli, Å. (2014). Ubehag i barnevernsarbeid. A. Ohnstad, M. Rugkåsa & S. Ylvisaker (Red.), *Ubehaget i sosialt arbeid* (s. 100-115). Gyldendal
- Ylvisaker, S. (2014). Godhetens makt og avmakt. A. Ohnstad, M. Rugkåsa & S. Ylvisaker (Red.), *Ubehaget i sosialt arbeid* (s 77-91). Gyldendal

Søkelogg

Her har jeg fylt inn de databasene jeg har søkt i, når søket ble utført, hvilke søkeord eller kombinasjoner av søkeord som ble brukt og hvor mange treff jeg fikk.

Database/ Søkemotor/ Nettsted	Dato	Søk nr.	Søkeord og kombinasjoner	Antall treff
<i>Socindex</i>	20.03.23	1	Social work + Knowledge + International	984
<i>Socindex</i>	20.03.23	2	Ubuntu + Social work	44
<i>Socindex</i>	20.03.23	3	Social work + (decolonization OR decolonization)	110
<i>Socindex</i>	23.03.23	4	Social work + ubuntu	44
<i>Socindex</i>		5	Ubuntu + (Children OR child protection OR working with children OR child protective services)	40
<i>Idunn</i>	24.03.23	6	Sosialt arbeid OR Barnevern AND Internasjonal OR Internasjonalt	2 749
<i>Oria</i>	27.03.23	7	Sosialt arbeid ELLER barnevern OG internasjonalt	1 829
<i>Oria</i>	27.03.23	8	Sosialt arbeid OG kultur	88
<i>Idunn</i>	27.03.23	9	Sosialt arbeid OG kultursensitivitet	22
<i>Bufdir</i>	27.03.23	10	Minoriteter	230
	27.03.23	11	Ikke-diskriminering OG ikke-diskriminering	50
<i>Oria</i>	27.03.23	12	Kultursensitivitet OG sosialt arbeid	4
<i>Socindex</i>	27.03.23	13	(Cultural sensitivity OR cultural awareness OR cultural competence) AND (social work or social workers OR social work practice OR social services)	1 652
<i>Idunn</i>	28.03.23	14	Ubuntu	17
<i>Oria</i>	28.03.23	15	Ubuntu OG social work	458